

ชื่อการค้นคว้าแบบอิสระ	การเคลื่อนย้ายทางพื้นที่และความเสี่ยงด้านสุขภาพของ คนงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ	
ชื่อผู้เขียน	นายธรา บัวคำศรี	
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาภูมิศาสตร์	
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :	ผศ.ดร. อัญชลี สิงหนตร-ภูนาท	ประธานกรรมการ
	ผศ. นิตยา ประพุทธนิตินสาร	กรรมการ
	ดร. สันจิตา กาญจนพันธ์ุ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ศึกษาเรื่องการเคลื่อนย้ายทางพื้นที่และความเสี่ยงด้านสุขภาพของ
คนงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และ
สิ่งแวดล้อมที่เป็นผลมาจากการกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา
การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการเปลี่ยนแปลงภาวะสุขภาพ ที่เชื่อมโยงกับคุณภาพชีวิตของคนงาน
2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนการเคลื่อนย้ายระดับจุลภาค และโอกาสที่จะเป็นอันตรายต่อ
สุขภาพของคนงาน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสัมผัสสิ่งแวดล้อมและความเสี่ยงด้าน
สุขภาพที่สะท้อนจากมุมมองเชิงประสบการณ์ของคนงาน

ข้อมูลในการวิเคราะห์มาจากการศึกษาชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ซึ่งมีหอพักและ
แหล่งบันเทิงเกิดขึ้นจำนวนมากและขยายตัวอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการที่พักอาศัยและ
การพักผ่อนหย่อนใจของคนงานระดับล่าง วิธีการศึกษาใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เจาะลึก
คนงานย้ายถิ่นและคนงานท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 49 คน และ 25 คน ตามลำดับ รวมถึงการ
บันทึกและการสังเกตการณ์การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของประชากรในพื้นที่
ศึกษา และใช้แบบบันทึกความจำเรื่องการเคลื่อนย้าย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสัมผัส
สิ่งแวดล้อมและความเสี่ยงด้านสุขภาพของคนงานทั้งสองกลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือมีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของการจ้างงานโดยการลงทุนของบริษัทข้ามชาติ ผู้เคลื่อนย้ายส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง สถานภาพโสด อายุระหว่าง 17-29 ปี ซึ่งสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการผลิตที่เน้นการจ้าง แรงงานหญิงในฐานะแรงงานไร้ฝีมือ แบบแผนการเคลื่อนย้ายมีความซับซ้อน เพราะคนงานส่วนใหญ่ ผ่านประสบการณ์ทำงานในตลาดแรงงานที่หลากหลายก่อนเข้าทำงานในนิคมอุตสาหกรรม นอกจากนี้ เป็นการเคลื่อนย้ายชั่วคราวและมีระยะสั้น เพราะมีการหมุนเวียนเข้าออกงานสูงซึ่งเกี่ยวข้องกับโอกาส ก้าวหน้าในอาชีพและปัญหาสุขภาพจากการทำงาน และผลที่ตามมาจากการเคลื่อนย้ายของคนงาน ต่างถิ่นทำให้หมู่บ้านรอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือกลายเป็นชุมชนหอพัก และมีสิ่งแวดล้อมทาง สังคมซึ่งสัมพันธ์กับความเสียด้านสุขภาพ

ปัญหาสุขภาพที่พบในการศึกษาคือ อาการปวดศีรษะเรื้อรัง โรคกระเพาะ แห้งบุตร อุบัติเหตุ จากการทำงานและจากยานยนต์ ซึ่งให้เห็นว่าความเสียด้านสุขภาพของคนงานเกี่ยวข้องกับการสัมผัส สิ่งแวดล้อมในการทำงานภายใต้การควบคุมแรงงานที่เข้มงวดและชั่วโมงการทำงานอันยาวนาน รวมทั้ง สิ่งแวดล้อมนอกที่ทำงาน คนงานย้ายถิ่นทำงานในระบบกะและมีจำนวนชั่วโมงทำงานมากกว่าคนงาน ท้องถิ่น ผลประโยชน์พิเศษในการทำงานกะ ภาระทางเศรษฐกิจ และความต้องการสินค้าบริโภค บีบ ให้คนงานต้องทำงานหนัก การใช้เวลาในกิจกรรมทางสังคม-วัฒนธรรมของคนงานท้องถิ่นและย้ายถิ่น มีน้อยมากเมื่อเทียบกับชั่วโมงการทำงาน กรณีศึกษาคนงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า คนงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานสัมผัสสารเคมีอันตรายในกระบวนการผลิต การทำงานที่ซ้ำซาก จำเจและใช้สายตา และการที่คนงานไม่ใช่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลเป็นผลมาจากระบบงานที่เร่งรัด เป้าหมายการผลิต และแรงจูงใจด้านค่าแรงทำให้คนงานยอมรับความเสี่ยงจากการทำงาน

แบบแผนการเคลื่อนย้ายระดับจุลภาคของคนงานมีลักษณะหมุนเวียนภายในหน่วยพื้นที่ที่ สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน การวิเคราะห์การสัมผัสสิ่งแวดล้อมของคนงานพบว่า คนงานทั้งสองกลุ่มต่าง มีโอกาสสัมผัสสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับภาวะเจ็บป่วย การที่คนงานย้ายถิ่นมีความเสียด้านสุขภาพสูง กว่าคนงานท้องถิ่นโดยเปรียบเทียบ เพราะการสัมผัสสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายแตกต่างกัน โดยคนงาน ย้ายถิ่นสัมผัสสิ่งแวดล้อมในการทำงานกะมากกว่า และการทำงานกะกลางคืนและการพักผ่อนกลางวัน ในหอพักมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับปัญหาสุขภาพของคนงานย้ายถิ่น

Independent Study Title : Spatial Mobility and Health Risks among Factory Workers in the Northern Region Industrial Estate.

Author Mr. Tara Buakamsri

M.S. (Geography) Master of Science in Geography

Examining Committee :	Assistant Prof. Dr. Anchalee Singhanetra	Chairman
	Assistant Prof. Nitaya Prabudhanitisarn	Member
	Dr. Santita Ganjanapan	Member

Abstract

This independent study, under the theme “ Spatial Mobility and Health Risks among Factory Workers in the Northern Region Industrial Estate (NRIE) ” is the outcome of a spatial study of health issue. The objectives of this study were as follows : 1) to study labour mobility and health transition in the context of industrial development and its socio-economic and environmental impact ; 2) to analyse the relationship between exposure to health risks and microscale mobility patterns of workers in the NRIE ; and 3) to examine the exposure to working conditions and social environment which were related to health risks by workers’ experiential aspects of occupational health and safety.

Data for analysis came from 1995 fieldwork conducted in workers’ dormitory communities near the NRIE in Lamphun Province. A combination of techniques were used to collect the data at both community and individual levels. Among the techniques used were questionnaires, in-depth interviews of 49 migrant workers and 25 local workers and field observations of changing environment in the study area. From a total of 79 sample workers, 19 migrant workers reported they had been sick within the previous 12 months and could not go to work. Daily mobility recall forms, which collected micro-scale mobility data from both sick and unsick workers, were also used.

This study found that increased employment opportunity provided by multinational corporations was one of the pull factors that attracted single young female labourers who belonged to the major group of short-term migration into modern industry. Most of them worked as unskilled labourers the on factory floor of electronics plants. A large number of migrant workers stayed in villages around the NRIE as transitory residents. Consequently, traditional village landscape were transformed into dormitories, restaurants, and entertainment business. An important element of this change was the continuous increase in levels of labour mobility. The social environment in this area posed a primary health risk to them.

Data and observations indicated that workers’ health status depended upon two main risk factors: exposure to working conditions and to social environment. Working conditions were under strict control, especially for migrant workers who would have to deal with shift system. Out of economic necessity and consumerism, they had a tendency to work overtime. They had long working hours of 8-12 hours per day, but spent less than

two hours per day for socio-cultural activities. The turnover of migrant workers was higher than non-migrants due to lack of promotional prospects and occupational health problems. Chronic headaches, gastritis, spontaneous abortion, occupational injuries and motorised vehicle accidents were their common health hazards. A case study of workers in electronics plants found that most women workers had different means of exposure to hazardous substances in various production processes, and suffered from repetitive strain and microscopic work. In addition, the management and use of monetary rewards not only pushed them to compromise accelerated work and unsafe working conditions, but also prevented some workers from effectively using personal protective equipment, thus exposing them to health risks.

Patterns of microscale workers mobility ranged in scale and distance within areal cells of their everyday life including shopping places and daily commute to factory and surrounding areas. Degrees of spatial interaction derived from the daily mobility recall forms were as follows :

1) According to both female and male migrant workers who did shift work, they were more exposed to both day shift and night shift environment than local workers. Migrant workers also stayed in dormitories either at night or during the day, and thus were isolated from the local community. In other words, the life-style of migrant workers was more strongly related to the working environment than that of local workers.

2) As the turnover of migrant workers was higher than local workers, migrant-local worker interaction was not strong. This was due to migrants being seen as transitory residents in the local community. Migrant female workers had the lowest degree of interaction within villages and surrounding areas. This indicated that they had fewer socio-cultural activities, and spent more time in the factory. Accordingly, they had more exposure to health risks than the others.

3) Compared with migrant workers, most local workers were not exposed to the night shift environment. This was particularly the case for local male workers who did not do shift work. They spent more time in restaurants or entertainment places within the village and surrounding areas than local female workers. Since most local female workers were married, family responsibilities and domestic work took up much of their time outside their factory work hours.

In addition, microspatial exposure analysis indicated that the use of time among the migrant workers was significantly different from that of the local workers. This contributed to their differences in exposure to health risks. Night shift working conditions were related to the relative health risks of migrant workers.